KOMISJONI RAKENDUSOTSUS (EL) 2020/1049,

15. juuli 2020,

millega võimaldatakse Prantsusmaal anda luba kasutada kultuuripärandi kaitseks kohapeal toodetud lämmastikku sisaldavaid biotsiide

(teatavaks tehtud numbri C(2020) 4715 all)

(ainult prantsuskeelne tekst on autentne)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrust (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist, ([1]) eriti selle artikli 55 lõiget 3,

olles konsulteerinud alalise biotsiidikomiteega

ning arvestades järgmist:

(1) Määruse (EL) nr 528/2012 I lisa hõlmab toimeaineid, mille puhul on mõju keskkonnale või inimeste või loomade tervisele soodsam, kui ohtlikumate kemikaalide puhul. Neid toimeaineid sisaldavatele toodetele võib seega anda loa lihtsustatud menetlusega. Määruse (EL) nr 528/2012 I lisasse kantud lämmastiku suhtes on kehtestatud piirang, et seda ainet tuleb kasutada piiratud kogustes kasutusvalmis balloonides.

(2) Lämmastik on vastavalt määruse (EL) nr 528/2012 artiklile 86 kiidetud toimeainena heaks ka tooteliiki 18 kuuluvates biotsiidides, s.o insektitsiidides kasutamiseks ([2]). Lämmastikku sisaldavate heakskiidetud biotsiidide kasutamine on lubatud mitmes liikmesriigis, sealhulgas Prantsusmaal ning selliseid biotsiide tarnitakse gaasiballoonides ([3]).

(3) Lämmastikku võib ka ümbritsevast õhust kohapeal toota. Kohapeal toodetud lämmastik ei ole praegu liidus kasutamiseks heaks kiidetud ning seda ei ole kantud määruse (EL) nr 528/2012 I lisasse ega komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 1062/2014 ([4]) II lisas esitatud biotsiidides sisalduvate olemasolevate toimeainete läbivaatamisprogrammi lisatud ainete loetellu.

(4) Vastavalt määruse (EL) nr 528/2012 artikli 55 lõikele 3 esitas Prantsusmaa 14. jaanuaril 2020 komisjonile taotluse erandi tegemiseks kõnealuse määruse artikli 19 lõike 1 punktist a, et anda luba ümbritsevast õhust kohapeal toodetavat lämmastikku sisaldavatele biotsiididele, mis on nähtud ette kultuuripärandi kaitsmiseks (edaspidi „taotlus“).

(5) Kultuuripärandit võivad hävitada mitmesugused kahjurid putukatest mikroorganismideni. Selliste organismide olemasolu võib põhjustada nii konkreetse kultuuriväärtuse enda kadumise kui ka tekitada ohu, et kahjurid levivad ka teistele läheduses asuvatele objektidele. Asjakohase töötluseta võivad objektid pöördumatult kahjustuda, mis seab kultuuripärandi tõsisesse ohtu.

(6) Kohapeal toodetud lämmastikku kasutatakse väga väikese hapnikusisaldusega kontrollitud keskkonna (anoksilise keskkonna) loomiseks alalistes või ajutistes suletud telkides või kambrites, kus viiakse läbi töötlus, et tõrjuda kahjureid kultuuripärandiks olevatel objektidel. Lämmastik eraldatakse ümbritsevast õhust ja pumbatakse töötlemistelki või -kambrisse, kus lämmastiku osakaal õhus suureneb ligikaudu 99 %ni ja vastavalt kaob hapnik peaaegu täielikult. Töötlemisalale pumbatava lämmastiku niiskus määratakse vastavalt töödeldavast objektist tulenevatele nõudmistele. Kahjuritel ei ole töötlemistelgis või -kambris loodud tingimustes võimalik ellu jääda.

([1]) ELT L 167, 27.6.2012, lk 1.

([2]) Komisjoni 30. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/89/EÜ, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 98/8/EÜ, et kanda toimeaine lämmastik selle I lisasse (ELT L 199, 31.7.2009, lk 19).

([3]) Lubatud ainete loend on kättesaadav aadressil https://echa.europa.eu/et/information-on-chemicals/biocidal-products

([4]) Komisjoni 4. augusti 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 1062/2014 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 528/2012 osutatud tööprogrammi kohta, milles käsitletakse kõigi biotsiidides sisalduvate olemasolevate toimeainete süstemaatilist läbivaatamist (ELT L 294, 10.10.2014, lk 1).

(7) Prantsusmaa esitatud teabest ilmneb, et kohapeal toodetud lämmastiku kasutamine on ainus tõhus meetod kahjurite tõrjeks, mida saab mõistliku hinnaga kasutada muuseumikollektsioonides, näitustel ja kultuurimälestistes leiduvate igat liiki materjalide ja materjalide kombinatsioonide puhul ilma neid kahjustamata.

(8) Anoksilise keskkonna ehk muudetud või kontrollitud keskkonna meetod on loetletud standardis „EN 16790:2016 Kultuuripärandi säilitamine – integreeritud tõrje kultuuripärandi kaitse eesmärgil“ ja lämmastikku kirjeldatakse standardis kui enimkasutatud vahendit anoksilise keskkonna tekitamiseks.

(9) Kahjurite tõrjeks on olemas ka muid meetodeid, näiteks töötlemine madalal temperatuuril, kuumtöötlemine ja töötlemine gammakiirgusega. Lisaks võib kasutada muid toimeaineid. Prantsusmaa sõnul on kõigil neil meetoditel puudused kahjustuste tõttu, mis võivad konkreetsetele materjalidele töötlemise käigus tekkida, ning seega ei saa neid eraldiseisvalt kasutada kõigi materjalide ja nende kombinatsioonide töötlemiseks.

(10) Prantsusmaa esitatud teabe kohaselt on külmtöötlemise teel kahjuritõrje sobivus kõikide kauni kunsti ja ehiskunsti kogude puhul kaheldav. Lamineeritud materjalidest teoste puhul (värvitud, lakitud või vahatatud teosed, panustehnikas valmistatud või inkrusteeritud esemed) võib sellise meetodiga kaasneda oht esemeid kahjustada. Kui on tegemist riiklikku andmekogusse kantud kultuuripärandi säilitamisega, siis ei ole selliseid kahtlusi põhjustav meetod vastavalt avalikke kogusid haldavate asutuste suhtes kohaldatavale riiklikule pärandi säilitamise poliitikale siiski lubatav.

(11) Nagu taotluses märgitud, ei ole kahjuritõrje temperatuuri tõstmise teel kultuuripärandit haldavate asutuste hulgas laialt levinud. Sarnaselt külmtöötlemisega kahjuritõrjega on ka kuumtöötlemise mõju kihilistele materjalidele probleemne. Peale selle kaasneb kuumtöötlemisega täiendav oht, et liimid kaotavad nakkuvuse, vaha sisaldavad osised muutuvad pehmeks ja varem kasutatud kemikaalid kerkivad esile, mis tekitab esemete pinnal laike.

(12) Taotluses esitatud teabe kohaselt nõuab gammakiirguse kasutamine eriseadmeid, mis vastavad meetodi rakendamiseks vajalikele konkreetsetele ohutusnõuetele, ning on vajalikud erioskused. Seetõttu on selle meetodi korduv rakendamine kulukas ja keeruline. Lisaks ei sobi see meetod läbipaistvate või poolläbipaistvate materjalide puhul, kuna need võivad gammakiirguse toimel muutuda läbipaistmatuteks või plekiliseks.

(13) Taotluses tuuakse esile, et Prantsusmaal turul kättesaadavate muid toimeaineid sisaldavate biotsiidide kasutamise puhul jäävad töödeldud esemetele jäägid, mis võivad sattuda keskkonda ja kujutada ohtu inimeste tervisele. Lisaks on kultuuriteoste füüsilise säilitamise seisukohast selliste ainete kasutamisel olulised puudused, kuna paljud neist võivad põhjustada värvi muutumist, õliste või kleepuvate ainete eritumist, loomsete materjalide DNA muutusi või kristallumist pindadel.

(14) Viimastel aastakümnetel on kultuuripärandi kaitsmise integreeritud tõrje raames üha rohkem kultuuripärandiga tegelevaid asutusi otsinud lahendusi potentsiaalselt ohtlike kemikaalide kasutamisest loobumiseks ning hakanud kasutama meetodeid (nagu ka anoksilise keskkonna meetod), mis on kultuuripärandi kogude suhtes säästvam ja nendega töötavate inimeste jaoks vähem kahjulik.

(15) Taotluses esitatud teabe kohaselt ei ole muuseumide ja kultuurimälestiste jaoks balloonilämmastiku kasutamine sobiv alternatiiv, kuna sellel on praktilisi ja majanduslikke puudusi. Balloonides sisalduva aine kogus on piiratud, mistõttu on vajalik sage transport ja eraldi ladu. Suure hulga balloonide hoiustamine kujutab endast julgeolekuriski, mida tekitab rõhu all oleva gaasi kohalolu. Kohapeal toodetud lämmastikuga loodud anoksilise keskkonna meetodiga kaasnevad kultuuripärandiga tegelevatele asutustele väiksemad kulud, kui balloonilämmastiku kasutamisel. Lisaks esialgsetele investeeringutele, mis on vajalikud seoses töötlemiskambri ja lämmastikugeneraatoriga, muid kulusid ei teki.

(16) Nõue, et muuseumid ja kultuurimälestistega tegelevad asutused kasutaksid kahjurite tõrjeks erinevaid meetodeid, millest igaüks sobib konkreetsete materjalide ja esemete jaoks, selle asemel, et kasutada üht juba kasutusel olevat meetodit, mis sobib kõikide materjalide puhul, tekitaks muuseumidele ja kultuurimälestistega tegelevatele asutustele lisakulu ning muudaks nende jaoks keerulisemaks eesmärgi saavutamise loobuda integreeritud tõrje raames ohtlikumate toimeainete kasutamisest.

(17) Arutelud, mille raames käsitleti artikli 55 lõike 3 kohast võimalikku erandit kohapeal toodetud lämmastiku suhtes, toimusid biotsiidide eest vastutavate pädevate asutuste komisjoni eksperdirühma mitmel koosolekul ([5]) 2019. aastal.

(18) Lisaks korraldas Euroopa Kemikaaliamet komisjoni palvel pärast seda, kui Austria oli esitanud esimese samalaadse taotluse erandi tegemiseks kohapeal toodetud lämmastikku sisaldavate toodete suhtes, seda taotlust käsitleva avaliku konsultatsiooni, mis võimaldas kõigil huvitatud isikutel esitada oma seisukohad. Valdav enamik laekunud 1 487 märkusest pooldas erandi lubamist. Paljud vastajad tõid välja olemasolevate alternatiivsete meetodite puudused: termiline töötlemine võib kahjustada teatavaid materjale; muude toimeainete kasutamisel jäävad objektidele mürgised jäägid, mis järk-järgult vabanedes keskkonda satuvad; balloonilämmastiku kasutamine ei võimalda kontrollida töödeldaval alal suhtelist õhuniiskust, mis on mõne materjali töötlemise puhul vajalik.

(19) Kaks rahvusvahelist organisatsiooni, mis esindavad muuseume ja kultuurimälestisi – Rahvusvaheline Muuseumide Nõukogu ja rahvusvaheline mälestiste ja kultuuriväärtuslike paikade nõukogu – kavatsevad esitada taotluse kohapeal toodetud lämmastiku kandmiseks määruse (EL) nr 528/2012 I lisasse, mis võimaldaks liikmesriikidel lubada kohapeal toodetud lämmastikku sisaldavaid tooteid, ilma et oleks vajalik rakendada kõnealuse määruse artikli 55 lõike 3 kohast erandit. Sellise taotluse hindamine, asjaomase aine kandmine määruse (EL) nr 528/2012 I lisasse ning tootele loa saamine nõuab siiski aega.

(20) Taotlusest nähtub, et Prantsusmaal ei leidu sobivaid alternatiive, kuna kõigil praegu kättesaadavatel alternatiivsetel meetoditel on puudusi nende sobimatuse tõttu kõigi materjalide töötlemiseks või ebapraktilisuse tõttu.

(21) Kõigi nende argumentide põhjal on asjakohane järeldada, et kohapeal toodetud lämmastik on oluline Prantsusmaa kultuuripärandi kaitsmiseks ning sobivaid alternatiive ei ole. Seetõttu tuleb Prantsusmaale anda võimalus lubada kohapeal toodetud lämmastikust koosnevate biotsiidide kättesaadavaks tegemist ja kasutamist kultuuripärandi kaitseks.

(22) Kohapeal toodetud lämmastiku võimalik kandmine määruse (EL) nr 528/2012 I lisasse ja sellele järgnev liikmesriikide loa andmine kasutada kohapeal toodetud lämmastikust koosnevaid tooteid nõuab aega. Seetõttu on asjakohane lubada erand selliseks ajavahemikuks, mis võimaldab alusmenetlused lõpule viia,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Prantsusmaa võib lubada kohapeal toodetud lämmastikust koosnevate biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist kultuuripärandi kaitseks kuni 31. detsembrini 2024.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Prantsuse Vabariigile.

Brüssel, 15. juuli 2020

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Stella KYRIAKIDES

([5]) Liikmesriikide pädevate asutuste esindajate 83., 84., 85. ja 86. koosolek, mis peeti määruse (EL) nr 528/2012 rakendamiseks vastavalt 2019. aasta mais, juulis, septembris ja novembris. Koosolekute protokollid on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/health/biocides/events_en#anchor0